

På midten av 1950-tallet skrev Roland Barthes et kort essay med tittelen «Fribrytingens verden». Det er til denne seksti år gamle teksten vi må vende oss for å kunne forstå Donald Trumps triumf og fremveksten en post-faktuell politikk.

En fribryter kan irritere eller virke fra-støtende, men kan aldri skuffe, for han gjennomfører alltid til punkt og prikke, i et stadig tettere formspråk, det publikum venter av ham.
(Roland Barthes 1957)

Donald Trump brøt alle politiske spilleregler, og ble likevel valgt til USAs neste president. Gang på gang gjorde og sa han ting som normalt burde diskvalifisert ham som kandidat. Han fornærmet alle tenkelige grupper, som kvinner, innvandrere, svarte, journalister, muslimer, handikappede og krigsveteraner. Han angrep til og med paven! I motsetning til mange tidligere presidentkandidater, forsøkte han ikke å fremstå som en positiv og samlende skikkelse. Tvert imot dyrket han splittelse og aggresjon, i den grad at han oppfordret til vold på valgarangementer. Ikke bare overså han etablerte spilleregler for etikette, han gikk lenger og lot seg ikke engang begrense av elementære ideer om sant og usant. Han løy i et sett, kom med usannheter og halvsannheter, og hadde heller ingen problemer med å motsi seg selv og endre standpunkt, for så å benekte at dette hadde skjedd. At Trump kunne overse fakta på denne måten og likevel vinne, har nå ført til en diskusjon om hvorvidt vi lever i et post-faktuelt samfunn – et samfunn hvor sannhet og fakta ikke lenger betyr noe.

En flodbølge av medie-oppmerksomhet – mesteparten kritisk – skylte Trump inn i det hvite hus.

Når Trump brøt alle regler, hvordan kunne han likevel bli valgt til verdens mektigste embete? Dette er spørsmålet akademikere, journalister og politikere nå forsøker å finne svar på. En rekke forklaringer er foreslått, knyttet til økonomi, klasse, etnisitet og media. Man har også studert Trumps biografi – hans oppvekst, utdanning, karriere og kjendisstatus. Alle disse perspektivene bidrar med svar, men jeg mener at en del av Trumps liv bør vies mer oppmerksomhet, en viktig del som kan forklare mye av valgseieren – nemlig Trumps liv i fribrytingens verden.

Wrestling er en blanding av kampsport og teater, hvor voksne menn i kostymer later som de slåss.

Det er en ekstrem og, for mange, vulgær og barnslig verden. I Europa er fribryting blitt et marginalisert fenomen, men i land som Japan, Mexico og USA er det *big business*, selv om det også her ofte er lavstatus-underholdning.

Trump har i flere tiår vært nært tilknyttet amerikansk wrestling og den største amerikanske fribrytingsorganisasjonen WWE (World Wrestling Entertainment). Han er personlig venn med WWEs direktør, Vince McMahon, og Trumps hoteller har huset de største WWE-arangementene. Trump selv er en wrestler – ikke i overført betydning, men bokstavelig talt: Han har selv deltatt i flere fribryter-arrangementer. Da har han spilt rollen som seg selv og vært med i basketak, i og utenfor ringen. I 2013 ble han innskrevet i WWEs *Hall of Fame*.

I essayet «Fribrytingens verden» (1957) argumenterer Roland Barthes for at fribryting ikke er en slags falsk idrett som arbeiderklassen lar seg underholde av fordi de ikke gjenomskeer at den er iscenesatt. I stedet viser han hvordan fribryting er et tegnsystem som har mer til felles med teateret enn med sport. Barthes er en av de store franske intellektuelle



Fra bryteringen til Det hvite hus: Under Wrestlemania i 2007 var «kamp» mellom Donald Trump og WWE-direktør Vince McMahon en del av underholdningen. Oppgjøret ble markedsført som «Hair vs. Hair» og «Battle of the Billionaires». De to hadde satset på hver sin fribryter, og den som vant fikk barbere håret av den andre – Trump forlot ringen med manken i behold.

FOTO: SAM GREENWOOD/WIREIMAGE/GETTY IMAGES

Fribrytereren Donald Trump

SHOW OG SLÅSSING For å forstå Trumps valgseier, må vi forstå fribrytingens verden, skriver Tore Witsø Rafoss.

i det 20. århundre. Han var en pioner når det gjaldt å ta populærkultur alvorlig. Ved hjelp av lingvistisk teori analyserte han en rekke ulike fenomener, som matretter, reklame, film – og fribryting. Med utgangspunkt i Barthes' analyse kan man si at Trump har lært tre viktige leksjoner fra fribrytingens verden, og at disse førte til at han ble president.

Leksjon 1: Enkelheten

Hvert eneste tegn i fribryting er fullstendig klart, ettersom alt skal oppfattes på flekken.

«FRIBRYTINGENS VERDEN»

● Roland Barthes essay ble utgitt i samlingen *Mytologier* (1957), utgitt første gang på norsk i 1975. Alle tekstutdrag er hentet fra 1999-utgaven av denne.

● Roland Barthes (1915–1980) var fransk litteraturforsker, filosof og semiotiker.

Så snart motstanderne har entret ringen, er publikum på det rene med rollenes selvinnsende karakter. Som i teateret uttrykker hver enkelt fysisk type til overmål den rollen han er blitt tildelt.
(Barthes 1957)

I fribrytingsverdenen er alt akkurat slik det ser ut. Alt som skjer, må være synlig og hørbart for publikum, helt til de bakerste benkeradene. Barthes beskriver hvordan en usynlig handling er meningsløs i wrestling. Alt må ikke bare være tydelig – det må være overtydelig. For at en

bryter skal skille seg ut og bli populær, må han ha en enkel gimmick og en tydelig visuell identitet. Hulk Hogan, som dominerte wrestling på 1980-tallet, hadde for eksempel en karakteristisk hengebart og kledde seg alltid i gult og rødt. Trump er selv en slik karakter. Det karakteriske oppsynet og forretningsmanns-imaget har gjort at han i flere tiår har vært en lett gjenkjennelig karikatur. Rollen som arrogant riking er også en rolle mange fribrytere tidligere har spilt (slik som Gorgeous George, Ric Flair og The Million Dollar Man). Trumps bisarre, oransje hår er en tydelig visuell gimmick, på

samme måte som den røde capsen han brukte under valgkampen.

Verbal identitet er like viktig som visuell identitet i fribryting. Enhver god wrestler har en hel rekke med *catchphrases*: enkle, faste formuleringer som sier noe om hvem han er og som fansen elsker. Trump mestrer denne kunsten fullt ut. Han har skrytt av at han har «de beste ordene» – og han har rett. Setninger som «Make America great again», «build the wall» og «drain the swamp» var eksplosive og passet perfekt inn i en ny medievirkelighet.

Dessverre har enkelhet en pris – overforenkling og stereotypier, man mister nyansene. Amerikansk fribryting er et tegneserieunivers som dyrker en aggressiv hypermaskulinitet hvor alt søkelys er på vold og konflikt. Den er dypt kvinnefiendtlig og sliter sterkt med rasisme, både i og utenfor ringen. Fribrytingens verden er et av veldig få steder hvor etniske stereotypier, for eksempel brytere som spiller «arabere» eller «villmenn», fortsatt er gangbar mynt. Parallellen til Trumps presidentkampanje er enkel å se.

Leksjon 2. Skurkens makt

Fribryterne vet utmerket vel hvordan de skal spille på publikums forargelse
(Barthes 1957)

Wrestlingens enkelhet preger også dens grunnleggende dramaturgi, som alltid er en kamp mellom godt og ondt – mellom en helt publikum heier på og en skurk de avskyr. En ond skurk girer opp publikum og skaper et ønske om at han til slutt skal få sin rettferdige straff. Denne negative opphisselsen av tilskuerne er fribrytingens sentrale emosjonelle og dramaturgiske drivkraft og kalles for *heat*.

En pioner når det gjaldt å fremprovosere *heat* var bryteren kalt Gorgeous George som var aktiv frem til 1950-tallet. Han spilte rollen som en arrogant, jålete, uærlig og feminin riking på en måte som gjorde tilskuerne gale av raseri.

I 1961 møtte Gorgeous George en 19 år gammel svart bokser med navnet Cassius Clay (som senere ble Muhammad Ali). I boken *Muhammad Ali: A Man of Many Voices* forteller Barbara L. Tischler hvordan George etter en bryterkamp ga Clay et råd: «Du så folkemengden der ute. De fleste hatet meg, og resten ville kysse meg. Hovedpoenget er at alle har kjøpt billett og at det var utsolgt. Du ser bra ut, du har en flott kropp, og mange vil betale for å se at noen stopper den store kjeften din. Så du må fortsette å skryte, fortsette å irritere og alltid være skandaløs.» Clay fulgte Georges råd, var frekk, arrogant, respektløs – og ble en verdensstjerne.

Å bli hatet kan skape minst like mye oppmerksomhet som å bli elsket. En oppførsel man trodde skulle diskvalifisere en politiker på flekken, er den samme oppførselen som kan gjøre en fribryter-skurk aktuell år etter år. Tilhengerne dine kommer for å se deg, mens motstanderen din kommer fordi de lar seg provosere og ønsker at noen skal stoppe kjeften din. Trump oppførte seg som en klassisk fribryterskurk ved å være frekk, arrogant og bryte alle regler – og tiltrakk seg til slutt oppmerksomheten til en hel planet. En flodbølge av medieoppmerksomhet – mesteparten kritisk – skylte ham inn i det hvite hus.

Leksjon 3. Det trenger ikke er være sant for å føles ekte

Som man forstår, spiller det her ingen rolle om lidenskapen er ekte eller ikke. Det publikum krever, er lidenskapens bilde, ikke lidenskapen selv. Sannhetsproblemet eksisterer like lite i fribryting som i teateret
(Barthes 1957)



FOTO: GETTY IMAGES

FRIBRYTING

● Profesjonell wrestling. Tidligere også brukt om det som i dag kalles fristil-bryting, men referer nå først og fremst til wrestling-fenomenet, som er særlig stort i Japan, Mexico og USA.

● Nøye regissert blanding av kampsport og teater, der utøverne opptrer som karakterer – gjerne i forkledning – og «lekeslåss».

● Fribryteren Hulk Hogan (bildet) er en av relativt få amerikanske kjendiser som har vist støtte til Donald Trump.

Publikum er fullstendig uinteressert i om kampens utfall er avtalt eller ikke, og det med rette; det hengir seg til skuespillets viktigste egenskap, som går ut på å sløyfe alle motiver og alle konsekvenser: det eneste som betyr noe for publikum, er ikke hva det betyr, men hva det ser.
(Barthes 1957)

Mange amerikanere ville ikke forholde seg til komplekse og nyanserte samfunnsprosesser. I stedet ville de høre en enkel og emosjonell fortelling om kampen mellom oss og dem, fortellinger som føles rett, men som ikke bør faktasjekkes for nøye. Innenfor fribrytingens verden har man over flere tiår perfektjonert fremstillingen av fiksjon som sannhet. Antagonistiske fortellinger om godt og ondt, basert på stereotypier, hvor hat og aggresjon er en viktig drivkraft, har underholdt og skaffet billettinntekter. Trump er en del av denne verdenen, og det han har lært her, førte til at han ble president. 20. januar flytter en wrestler inn i Det hvite hus.

TORE WITSØ RAFOSS

Forsker ved Institutt for kirke-, religions og livssynsforskning (KIFO)
ideer@morgenbladet.no

